

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 25.

Vtorik 25. Rožnika

1850.

Povabilo na naročbo.

Z mescom julijam se začne nova naročba na „Ljubljanski Časnik“, ki izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 krajc. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 krajc. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znesi 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 krajc., za četrt leta 1 gold. 45 krajc. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštnine plačati.

Vradne naznanila.

Po naznanjenju c. k. ministerstva vojaštva od 9. t. m. je njegovo Velikanstvo z najvišjim sklepom od 21. maliga Travnja 1850 zapovedati blagovolilo, da se ima Ljubljanski srenji, ktera je s človekoljubnostjo in domorodnostjo veliko v prid bolnih vojakov darovala, posebna najvišja zadovoljnost naznaniti.

Ko tukajšni mestni srenji to najvišji pohvalo njeniga dobrodelniga in domorodniga obnašanja ob enim vediti dam, me serce prijetno žene, to s temi tudi očitno na znanje dati.

V Ljubljani 18. Rožnika 1850.

Gustav grof Chorinsky,
poglavar.

10. Rožnika 1850 je bil izdan in razposlan X. del deželnega zakonika in vladniga lista za krajnsko kronovino, ki zapopade:

Naznanjenje zapopada postav in ukazov v delih LIX—LXIII občniga deržavniga zakonika in vladniga lista. — Razglas c. k. krajnskiga poglavarstva od 24. veliciga Travnja 1850. Začetje c. k. davkniga vodstva za krajnsko deželo.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Dolske doline. Kakor po celim posavju je bila tudi brodnija poglavni in skor edini vir zaslužka. Bilo je scer nekej modrih mož, ki so potrebo lastniga kmetijstva spoznali in so pridno živino, gozde in polje gleštali in obdelovali. Pa večidel je bila ladja rednica in pribežališe. Ne more se tajiti, da je to kar zlo koristno, ako se v prid in korist oberne. Slasti ker so se tu z majhnim trudom krajcarje dobili, je bila to grozno velika dobrota za pametniga. Pa pri tem bi se ne bila smela kmetija zanemariti, kar se je pa pri tako lahkim dobičku „z ladjo“ skorej sploh povsod zgodilo. Brodniki in to so bili razun eniga, ki je dom imel, vsi so šli na Hrovaško, se pri obilni vodi v 14 dneh vernili in so od 6—10 rajnz plačila dobili. Pa kam z dnarji? Mogli so se berž pognati, ker je čez kake 4 dni zopet ladja odrinila. Če bi se bili le kaki trije poliči vsak dan poserkali, bi ne bilo moglo vse iti. Tedej je moglo „zmir kaj bolj žlahtniga na mizi stati, postavim kej boljšiga iz barigelce zraven pa tudi kej „iz kože“. In tako se je mošnica zlo posušila. Pa kaj je maral brodnik? Šel je vnóvič „na rajžo“ in je potem zopet kej „iz kože“ tirjal. To je šlo dobro do leta 1845. Več nar boljih kupcov je pa zdej omagalo, jelo se je od železne ceste govoriti, tudi ni šlo več vse samo po Savi gori. Zdej je jelo brodnikom klenkati, vsako leto je bilo slabši, dobiček se je zmanjšal.

Zadovoljno se je moglo biti, da je še kej „iz barigelce bilo; „iz kože“ se ni več potrebovalo. Ko so pa še druge čmerne okolšine prišle slasti ko se je železnica doversila, da ladja le malo prihodkov in brodnarija je skorej na nič prišla. Zdej se je čul plak ljudi: Božja šiba nas je strašno zadela. Zares obmilovanja vredni bi bili, ako bi bila to Božja šiba, pa pri veliko, veliko njih je to obožanje njih lastna šiba. Že popred je bil redik, kteriga je ladja obogatila, ker je šlo vse prot; ako bi bil grunt dobro obdelan, bi se bilo malo poznalo, le „iz barigelce bi se bilo moglo menj ulivati. Pa kmetija se je zlo v nemar pusala in se sezdej puša, ker imajo ljudje tak malo razumnosti v ti reči. Neusmiljeno se gozdi sekajo brez pomiselka, da dreva ne izrasejo kakor trava vsako leto, temuč da je let in let treba, predin se zopet zarase. To pa ne velja le za tu; marsikje so kmetje še veliko bolj nespametni. Tu se vender za vsakdanjo potrebo še zmeram dobi, pa na več krajih p. okol Berda je vse golo in posekano. Druga nemarnost je tu, da se tak malo za travnike porajta. Na enim kraju jim jih Sava vzame, na drugim imajo pa še vender obilno zemlje, iz ktere bi si dali nar boljši travniki narediti. Pa ti pašniki so se zlo nerazdeljeni. Rabijo se skoz celo leto za živino, ki se preganja in dostikrat bolj lačna domu pride, kot je na pašo sla. Le kmetje iz Dola so zastran tega izjeti in dajo izgled, ne le sosedam temuč tudi vsaki, ki njih zemljiša vidi, se mora od njih previdnosti prepričati. Žito na njih njivah je čerstvo in obilno kot malokje na Krajnskem. Z gojzdnim ravnanjem po pameti. Na vsako vižo skerbe, da imajo tudi za živino dobre in tečne priče. Podgorjani so bili tak abotni, da so za majčkino denarja velik kos zemlje Dolanam prodali. Ti narede travnike in nive, kterih je zdej ena sama več kot svojih tri sto vredna. Takí izgledi naj se posnemajo! — Zdravi!

Austrijska. Sliši se, da je minister uka in bogočastja zaupne može protestantiške vere na Dunaj poklical, da se bodo v zadevah protestantiške vere posvetovali.

* Dačnim vradnijam je oistro prepovedano praktikante jemati.

* Kancelijskim vradnikom in služabnikom, ki so v ravno tisti službi brez povišanje plače na druge kraje prestavljeni bili, je bilo dovoljeno jih za preselitev odškodovati.

* Pismo ministra uka tirja od vsih šolskih ogledov in cerkvenih predstojnikov, da naj občine z podučanjem pregovore, da ne bodo učiteljem plače zaperale.

Hrovaška. Iz Zagreba se v „Reichsztg.“ piše: Že dolgo ni bil noben razglas s takim veseljem sprejet kakor ta, ki vzdignjenje medmitniške linije naznani. Prihodnost bo bratovsko zvezo med avstrijskimi narodi vterdila. Jugoslavenske Novine, sicer svobodni časopis,

vendar pri tej priložnosti to naredbo hvalijo in razlagajo nje veliko koristnost.

Serbska. Iz Smedereva se v „Jugoslavenske Nov.“ piše od 13. junija: Danes se pri nas raznašajo važne reči, ktere vam moram na kratko naznaniti.

Pravijo, da se je na Bugarskem naenkrat punt unel. Bugari so za orožje prijeli in mesto zagrabili, v katerem stoje turški vojaki. Boj se je že začel, kak nasledek da bo imel, tega se ne vemo. Čuje se, da je knez Miloš Obrenović v deželo prišel, in da se je začel sam za rešenje naroda bojevati! Bugari so se 1841 zoper Turke dvignili, pa takrat so se hudo zmotiti dali od Turkov, in so z groznim načinom svojo vstajo plačali, zdaj pa, ko so se z ognjem očistili, znajo bolj koristno in pametno svojo moč porabiti. Bugarska zemlja se je torej zopet operla okrutnim ozmanskim verigam — in ako je res, da jih Miloš pri tem podpira, tedaj mu gre slava, ker dela za rešenje in svobodo naroda. Dobro bi bilo, da bi jim tudi drugi bratje v pomoč prišli. Mnogo mladih Serbov, ki so zaslišali z radostnim glasom sveto vstajo Bugarov, stoji pripravljenih, ko bo ta reč veči važnost dobila, se dvigniti bratom v pomoč, ki ako kdaj, sedaj gotovo pomoči potrebujejo. Ta vstaja se bo razširila po vsih sedajnih pokrajinah, potem bo boljši čas za izhodnje kraje prišel.

* Podamo spet eno okrajšano pismo patrijarha Rajačiča, ki ga je generalu Hrabovskemu, ki je bil sedaj v desetletno ječo obsojen v tisti dobi pisal, ko so Madjari na Serbe udarili. Kako so Madjari ravnali na Serbskem se iz pisma vidi.

Karlovec, 1. avgusta 1848.

Vaša prevzvišenost!

S kervavelim sercam primem pero, Vaši prevzvišenosti groznosti popisati, ktere so se na nekterih krajih, v kterih vojska razsaja, prigodile od madjarskih vojakov. V Futaku ni bilo le eniga sovražnika, ko so madjarski vojaki pod poveljstvom Vaše prevzvišenosti serbski Futak zagrabili, nedolžne otroke, žene instarčike pomorili, drugi so eniga duhovna stepili, ga do nagiga slekli in ga tako za sabo vlekli, ki jim je moral serbske hiše pokazati, kteri so obropali in razrušili. V Moholu so vojaki častitimu duhovnu Konstantinu Popoviču trebuh prerezali in tudi njegoviga sina ubili.

Nepopisljive grozovinstva so te divje čete v cerkvah, v Futaku, Földvaru, Moholu in Kikindi napravile. Ne omenim razrušenja cerkvenih stolov, vrat, molitvinih bukev, svetilnjakov, svetilnic in drugih pri Božji službi potrebnih reči in posod, pa nezaslišano je v zgodovini, da bi bili kdaj kersanski vojaki, na svetem oltarju stoječi naj svetejši Zakrament za umirajoče pripravljen, zgrabili, na tla vergli in z nogami tep-

tali, na svetem oltarju ogenj naredili in na zadnje na njem itd. itd. —, na podobno svete device z samokresi streljali, in drugim podobam svetnikov oči izbodli. Ker se nad oboroženimi Serbi ne morejo maševati, skrunijo žene in device, jih z otroki in drugimi, ki se ne morejo braniti, pokoljejo, jim ušesa in nosove porežejo, obropajo vse, kar zamorejo saboj spraviti; drugo pa pokončajo. Nobeniga moža iz tarakškiga ležišča ni bilo na Novosadski zemlji, in vendar tukaj vse v razvalinah leži.

Vaša prevzvišenost! iz tega naznanila, ki je komej senca resnice tistih grozovitost, katerih so se madjarski vojaki krive storili, zamorete viditi, de ni več dalje, de se bo ta od Madžarov začeta narodna vojska v versko vojsko premenila, ako se takimu trinostvu skorej meja ne postavi. — Zlo se bojim, de kmalo več ne bom mogel tukajšnih poveljnikov in vojakov od enakih grozovitost nazaj deržati; zlo se bojim, de bo Bačka z Banatam in Sremam skorej pušavi podobna; zlo se bojim, de bo vse blagostanje, ktero je tridesetletni mir rodil, v nekterih tednih razderto. Potem kar sim dozdej vidil, menim, de se serbski narod v sili znajde, in kakor vem, bodo Serbi za narodnost in vero raji umerli, kakor prepustili, de bi se jim obropala.

Jez moram Vaši prevzvišenosti odkritoserčno obstat, de je serbski narod iz teh grozovitost Madjarov spoznal, de hočejo Madjari Serbe vničiti. Kaj bo nasledek tega? menim de nič drugiga kakor de se bodo od Madjarov to naučili in jim enako z enakim povernili.

Je to pravično, de se dva velikodušna naroda zavolj nekterih prenapetnežev bojujeta in morita? Je to prav, de se narod pobija, med tem ko se njegovi sinovi na bojnih poljanah Italije za cesarja in celotno državo kakor levi borci, ki časti avstrijskiga orožja nikdar niso onečastili, ktero sedaj večidel sami neoskrunjeno varjejo. Tirjam od vas, od Vaše sive glave, od Vašiga poštenja, mi povedati, ali je to res, ali ne? Prašajte, prevzvišenost, vojskovodja Radeckiga, prašajte druge generale, laške poveljnike, oni vam bodo moje besede poterdili.

Je to pravično, de Vaše brate v domovini peštansko ministerstvo roparje in puntarje imenuje, ko ravno za tistiga kralja svojo kri prelivajo? Je to pravično, de se tako hrabri, tako zvesti, prestolu in vladarju z dušo in telesam udani narod pobija, ker svoje svete, pozitivne, od ogerskih in rimskih, ali bolj prav od nemških cesarjev za storjene službe podane pravice tirja, pravice, ktere vsak narod vživa ali sedaj saj tirja?

Prevzvišenost! serbski narod nima pomočkov, se vojskovati, katerih se zamorejo madjarski ministri poslužiti, on ni nikdar na vojsko mislil, dokler ni bil k njej po napadu na Karlovce vanjo poklican in primoran. On je terdno sklenil svojo pravico na postavni poti iskati, in jo dobiti. Torej je mene poslal z imenitnimi poslanci pred prestol vladarja, tje namreč, kjer je vedno v stiski pomoči iskal, in jo upal dobiti.

Med tem ko narod, kar vsak mora verjeti, to postavno in nedolžno pot stori, udarite Vi na Karlovce, na odprto, neoboroženo, nezaбранjeno mesto, mesto, ki je, kar Vi dobro veste, lanske leto od ognja, toče in silne plôhe hudo obiskano bilo, mesto, ktero Vas je vselej z ljubeznijo, z častjo in gostoljubnostjo v svojo sredo sprejelo; mesto, ki je bolj Vaše pomilovanje kakor maševanje zaslužilo; Vi udarite na mesto eniga dne, ki je celimu keršanstvu svet, v uri, ki je bila Božji službi posvečena, namesti darov svetiga duha, prejme ubogo ljudstvo Vaše kroglice, granate in morivne bakle, ki ne vedo razločka med krivim in nedolžnim,

Vaši vojaki, sicer Madjari, zapalijo z merzlo kervijo prve hiše, mahajo in ranijo žene in otroke, ustrelje v globokem grabnu pod mostom devet neoboroženih mož, zaženejo ranjeniga stariga moža z njegovo ženo vred v gorečo hišo, in potem pobegnejo, zapojeni od nekoliko slabo oboroženih kmetov, v svojo terdnjavo nazaj.

S tem slabo premišljenim napadom ste, prevzvišenost troje napako storili: prvo, ker je 13 nedolžnih življenje zgubilo in še več hiš obropanih in zapaljenih bilo; drugo, de ste serbski narod iz legalne poti, na kateri je svojo pravico iskal, iztirali; tretja in naj več napaka je pa, de ste sedajno notrajno vojsko vneli, in ji sedajno grozovito pot pokazali. Ne zamerite, prevzvišenost, de vam zvesto na to resnično dogodbo od Karlovic pokažem, ker dobro vem, de ni res, kar je vam vojaški poveljnik naznanil in kar madjarski časopisi govore.

Vaša prevzvišenost! kar bom Vam zdaj povedal, ni le moje, ampak občno mnenje celiga naroda. — Ako Madjari koj ne začnejo na človeško vižo vojsko zoper Serbe peljati, bodo ti z Madjari ravno tako ravnali. Z Nemci, Slovaki, Valahi in Rusini v Sremu; Bački in Banati, ki se z Madjari zoper Serbe ali prisiljeni ali iz lastne volje bojujejo, se bo ravno tako kakor z Madjari ravnalo. Z mirnimi prebivavci, naj bodo kteriga jezika in vere, se bo po bratovsko ravnalo.

Ker Vašo prevzvišenost še vedno kakor osebniga prijatla zlo čislam, Vam to mnenje razodenem in prosim, hitro na pravem kraju moje besede porabiti.

Človečnost, blagostanje naše lepe domovine, blagor narodov naše svitle cesarske hiše, vleva k hitrimu miru v deželi. Vsak odlog za en dan prinese en milijon škode v deželi.

Veliko veselje bo zame, in jez se bom za naj srečnišiga štel, ako to moje mnenje prav prevdarite tako Vi, kakor tudi madjarska vlada. Sicer pa sim z vsim spoštovanjem Vaše prevzvišenosti

pokorni služabnik
Jožef Rajačić s. r.
patriarh.

Česka. Pražki vradni listi prinesejo 18. junija sledeči razglas:

Primoran sim, časopis „Slovan“, kteriga Dragotin Havliček vredje, za mesto Prago in kakor dalje se obsedni stan stegne, prepovedati.

Prago 12. junija 1850. c. k. mestno in terdnavsko poveljstvo. Svobodnik od šutte, poveljnik mesta in terdnjave.

* Minister pravice je imel 24. t. m. višji deželno sodništvo in general-prokuraturo v Pragi na Hradšinu v djanje vpeljati. Razun vradno povabljenih oseb, tudi drugi ljudje smejo zraven priti, ako se z vstopnimi listki skažejo.

Tirolska. 16. junija je prišel od ministra notrajnih opravil razglas v Inšpruck na deželna poglavarja, s kterim je bila srejska postava za mesto Inšpruck poterjena.

* 17. junija so se v Inšprucku poljski in nemški vojaki hudo zbili. Več je bilo ranjenih, tudi en tuj človek je bil od eniga kamna na sence zadet in zlo poškodovan. Pred ni nehal boj, de so žendarmi vojake narazen spravili. Tudi v Hallu se je med nemškimi in poljskimi vojaki razpartija vnela in pretep je vstal.

Ogerska. O c. k. vojaškiga sodništva v Presburgu sta bila Matija Ofesárovič, tkavec in Jožef Csermak, mlinarski podmojster iz Hochstetna Presburškiga okroga preživžana, de sta se 13. in 14. decembra 1848 pri Hochstetnu pri napadu na c. k. vojake, pri kateri priložnosti je več cesarskih vojakov, ko so morali pobegniti, ob življenje prišlo, prostovoljno

honvedam pridružila in z njimi vred na cesarske vojake streljala; zavolj tega je bil prvi k desetletni, drugi pa k šestletni ječi na terdnjavo v teškem železju obsojen, ta obsodba je bila od vojaškiga poveljnika barona Haynau-a na poti pravice poterjena, na poti milosti pa za Ofesárovič-a na triletno, za Csermaka pa na triletno ječo ponižana.

Tuje dežele.

Bulgarska. Iz Zemuna se v „Lloyd“ piše od 16. junija: Včeraj je prišel iz Bulgarje en Tartar z naznanilam, de so Bulgari razun nekterih Turkov v polni vstaji, posebno pa tri okrožja, namreč: Vidin, Gurgisova in Belgradčik. 13. t. m. so na noge stopili, se turškiga jarma rešiti. Njih prvi namen je bil Turkam terdnjavo Belgradčik vzeti, kar so tudi zamogli storiti, ker je bila v terdnjavi le slaba posada. Bolj natanjko se od te zgodbe še nič ne ve.

* Od bulgarske vstaje se v „Südl. Ztg.“ iz Zemuna 15. junija sledeče piše: Še vstaja v Bosni ni končana, in že se druga začne med bulgarskimi kristjani. Nahije Vidin, Belgradčik in Berkovac so se dvignile, več Turkov je bilo ubitih. Poterpežljivi Bulgari nočejo več trinostva, sitnost, termoglaviga zatiranja in vsih enakih nesreč nositi. Ceste proti Donavi so razkopali, so se uterdili, in pošiljajo poslance globoko v Balkan, o kratkem, ta vstaja hoče velika postati; ne gre več za kako vas, ampak za cele okroge. Imena vodjev še niso znane, al vstaja se zdi, je bila že pred pogovorjena, ker je v imenovanih nahijah skorej ravno takrat vstala, namreč povsod med 7 in 10. junijam. Kam de bo vse to peljalo, to je zdaj še težko razsoditi. Bati se je, de ubogi, zatirani kristjani ne bodo tako z dobrim skoz prišli, kakor bosniški moslimi. Rešid paša se sme veseliti, de ga Tahir paša, kterimu je bilo zavdano, ne more v Carigradu tožiti. Ako bi se bili Bulgari zoper kakiga mogočniga protivnika velikiga vezirja operli, znabiti bi se jim nekoliko časa pustilo, tako se pa morajo Bulgari Rusam podati in domovino izdati. Bulgarska vstaja na serbski meji, ta zbuja skerb, in carigradski Turki bodo mislili, de je to le sad tujiga šuntanja, ker pravijo, Bulgari so poterpežljivi, radi jarm nosijo; odkod bi ti ljudje pogum dobili, hišo in dvor, ženo in otroke zapustiti, in se pod orožje, kteriga niso vajeni, postaviti? Tako ne verjamejo, de jih je le velikost nesreče k temu primorala, še manj pa, de so terdoserčni in goljufvi vradniki tega krivi.

* Iz Belgrada se v „Narodne Nov.“ od 17. junija sledeče piše: Prišle so nam izvestne in verodostojne novice, de je Bulgarska za orožje zagrabila. 200 vasi z dotičnimi mesti je 40,000 vojakov pod orožje spravilo. Turških vojakov ni na Bulgarskem, oni so šli z Omer-pašatam v Bosno. Turških prebivavcov na Bulgarskem je komej desetina. Komur je znana velika marljivost in žrtvovanje bulgarsko-slovanskiga rodu za neodvisnost in staro slavo, kdor pozna globoko izobraženje in važne njegove, vodje, kterimu so potem znane sredstva, katerih se zamorejo poslužiti, ta nemore dvomiti o izidu te vstaje.

Rusovska. Pisma iz Petrograda na ruske vojake naznanijo, de so se ruski ministri pod predsedništvam cara posvetovali od zadev slovanstva. Car je, kakor se pripoveduje od teh reči tole rekel: „Slovanstvo bi Rusiji le za en čas dobiček prineslo. Slovani so že preveč od revolucijskih idej zavdani. De namene naših prednikov speljemo, se moramo na pravovernost (Orthodoxie) opreti, in mi jo bomo tudi znanprej spoznali za našo podporo“ (!?) Tako piše „Wanderer“.

Nemška. Iz Stuttgarda se od 14. junija v „Reichszeitg.“ piše: Nezadovoljnost v Badnu je vsak dan večji, in zmirej glasnejši so tožbe zoper stiskanje pruskih vojakov, vedno bolj se obračajo vsih oči na Avstrijo, kjer je za Baden edina pomoč in rešenje. V Badnu se tako mnenje večkrat, se ve de, le v prijaznih družbah sliši, ker, ako bi se kaj taciga očitno govorilo, bi se moral tisti, ki je govoril opravičiti. Baden, ki je v letih 1848 in 1849 toliko terpel, bo popolnoma onemogel, ako mu Avstrija skorej pod ramo ne seže. In po kaki pravici Prusija tukaj tako silno vlada? Po taki pravici je Prusija terdnjavo Rastadt sama posedla?

Laška. Pismo, kteriga je sv. Oče turinski-mu nadškofu pisal, se takole glasi:

Zlo globoko grenkost smo občutili, častiti brat, zavolj vsega tega, kar se je v sardin-skem kraljestvu zoper katoliško cerkev, nje oblast in pravice, kakor tudi zoper Našo in svetiga prestola naj viši veljavo, in zoper slovesne pogodbe svetiga prestola storilo in poskušalo. Vendar pa Nam ni mogoče povedati, kako britka bolečina se je nas polastila, ko smo zvedili, de se posvetna oblast z nevrednim obnašanjem zoper svete cerkvene postave in celo cenzure, brez de bi le kolikaj gledala bila na škofovo dostojnost, ni bala Tebi, častiti brat! ki si v pobožnosti in čednostih mnogozaslužen v Svojem škofijstvu, najprvo pred posvetno sodništvo povabiti, potem z vojaško silo iz Tvojega škofovskega staniša peljati in Te v mestno terdnjavo zapreti. In toliko bolj Nas boli, de se je vse to zoper Tebe zgodilo, ker škofovske dolžnosti natanjko spolnuješ, ker si moral z pogumom in previdnostjo, ktero Tvoj stan tirja, reč katoliške cerkve braniti, nje pravice neprikratkene ohraniti, svojim duhovnam potrebno naročiti in krivičnim strastim in sklepam posvetne vlade zoperstati; močno ganjeni zavolj takiga razžaljenja, ktero se ni le Tebi in Tvoji vrednosti, ampak vsim škofam, Nam in svetimu prestolu zgodilo, smo se brez odloga, ker je naša naj višji apostolska dolžnost, pri zadevajoči vladi pritožili, in zraven tudi nismo opustili zoper to se izreči, ker je vlada cerkvi in svetimu prestolu nasprotne postave poterdila. Posebno smo pa to pismo pisali, de Tebi, preljubi brat, čute Svojiga serca izrečemo, s kterimi Tebe, in sicer z naj boljši pravico, v Gospodu objamemo. Tvoja visoka škofovska pobožnost, Tvoja stanovitnost in nepremakljivost so naj večji hvale in vesolniga občudenja vredne. Zatorej Ti iz celiga serca srečo vošimo, častiti brat! da si z neboječim in nezmaganim srcem to preganjanje zavolj pravice terpel, in tako Božji cerkvi, posebno škofovskemu stanu, novo čast in novo slavo pridobil. Z naj bolj verno udanostjo te zopet in zopet tolažimo v Gospodu, de v tem viharju nikdar poguma ne zgubiš, ampak vedno bolj vse svoje zaupanje v Boga staviš, ki, kakor Ti je v Tvoji modrosti naj bolj znano, prednje borivce in brambovce svoje cerkve ohrani, jih krepi, jim pogum daje, in na Nas, ki njegovo ime spoznavamo od zgorej gleda, Našo dobro voljo dopadljivo sprejema, Nam v boju pomaga, in Našo zmago krona. Tvoja skerb in Naša se je morala zlo pomanjšati zavolj žlahtniga obnašanja Tvoje duhovšine in verniga ljudstva, ktero Tebi, vdanost zvesto ohranjuje in ne neha, Ti spričbe ljubezni, vdanosti in spoštovanja dajati. Kar nas zadene, ne bomo nič in dan nobene skerbi in prizadetja v nemar pustili, take sredstva izvoliti, ki so pripravljene, Tebi svobodo spet pridobiti, pravice cerkve varovati, in vernim zveličanje pridobiti. Med tem, ko nas pa up navdaja, de bodo Naše zlo pravične pritožbe zaželjeni namen dosegle, prosimo ponižno in skesano do brotljiviga Boga vsake tolažbe, de Te z naj

bogatejšimi darovi nebeske milosti tolaži, in de Ti z vsemogočno Božjo pomočjo vedno milostljivo na strani stoji.

Veseli nas, de Ti zamoremo serčno, Tvojim zaslugam vredno ljubezen skazati in poterditi, in Ti podelimo, častiti brat, kakor tudi Tvojimu varstvu izrečeno čedo, iz celiga serca apostolski blagoslov.

Dano v Rimu 23. maja 1850. V četrtem letu Naše papeževe vlade. Pij IX.

* „Giornale di Roma“ zapopade novo vravnavo in plačo papeževe armade. Bramba papeževiga prestola se bo zanaprej samo zvestobi in pogumu papeževe armade prepustila.

* Neko pismo iz Rima od 10. junija, v Patrie natisnjeno, sledeče pripoveduje:

„Zadnji četrtek se je skrivna dogodba med prebivavci našiga mesta raznašala. Pripoveduje se, de je na jutro, ko je bila zadnja procesija, sveti Oče pismo brez podpisa prejel, v kterem mu je bilo naznanjeno, de so trije morivci od rimske revolucijske stranke povelje dobili, njega umoriti. Papež vendar tega ni porajtal, akoravno so bile osebe popisane. Po sreči pa se je ploha vlila, ktera je papeža zadržala k procesii priti. En človek v taljanski obleki, ki se pred Bogom ni odkril, je bil po povelju eniga francoskiga častnika zasačen. Švajcarji so ga na stražiše peljali, in so pri njem dva nabita samokresa najdlji. Torej so ga hitro zaperli; ta človek je bil pa tudi popolnoma enak eni popisanih oseb.“

Tako pismo govori. Al, de to ni res, vse druge okoljštine pričajo. Znano je namreč, de je bil sveti Oče na sv. Telesa dan, kakor tudi v nedeljo potem pri procesii; razun tega pa tudi noben laški časopis od tega kar nič ne ve, kar bi vendar ne bilo moglo tako skrivno ostati.

Švajcarsko. Mazzini se je iz Švajce v London podal, de bo tam pri zbirališu prekuconov vsih dežel, ki se bodo posvetovali od nove vredbe revolucijske propagande. Švajcarska policija ni mogla Mazzinitoviga stanovanja nikdar ovohati, in vendar je že na jutro njegoviga odhoda vradno naznanila, de je iz dežele šel! Ta policija ve vse, dan in uro odhoda, voz na kterem se je peljal in od kod se je peljal, to pa je zlo čudno, de ne ve, kje de je stanoval!

Angleška. Naj novejša novice iz New-Jorka sežejo do 5. iz Halifaksa do 8. jun., iz Kalifornije pa do 1. maja. Parobrod „Panama“ je prišel z zlatam obložen za en milijon dolarjev; v Kalifornii je vedno bolj živo gibanje, ljudi se iz drugih krajev silno nabera. Med Indijani in kalifornskimi prebivavci so se boji uneli. „Philadelphia“ je tudi za en milijon dolarjev v New-York prinesel.

V Washington je prišlo vradno naznanilo, de so Španjoli štir Amerikane na Kubi k smerti obsodili in njih 100—200 vjeli. Španske gosposke ne dopuste poveljniku brodovja združenih amerikanskih deržav, vjete viditi, ali jih prepustiti amerikanskim gosposkam. Ena amerikanska barka je od Kube šla, de bi špansko barko vjela, v kteri so vjeti Amerikani bili. Iz Washingtona so prišle naznanila, de amerikanska vlada ne pripusti, de bi se na kakem amerikanskem otoku Amerikani lovili. Amerikanski konzul v Havanni je 105 vjetih nazaj tirjal, ki so bili na otoku Contoy-uvjeti.

Ker se gosposke na Kubi za to ne pečajo, je na tirjanje konzula en oddelk brodovja v Havanno prišlo. Tudi je amerikanska vlada povelje dala, ako se Španjoli ne udajo, jih z silo k temu primorati. Pravijo, de je na Kubi vse napeto, ker se je novica raznesla, de je več tisuč Španjolov na južni kraj otoka prišlo in Cienfugos in Trinidad napadlo in posedlo. To pa ni gotovo. Španske gosposke se hudo

jeze na vlado združenih deržav in nočejo z njo nič opraviti imeti.

Razne naznanila.

— V „Kölnische Ztg.“ se piše iz Magdeburga, de je kolera v Halberstadtu na strašno vižo jela razsajati. Proti zahodu od Halberstadta do mestica Aßersleben je tako huda, de je v eni sami vasi, ki ima 300 prebivavcev en sam dan 16 oseb umerlo. Iz Halberstadta se je že več rodovin hudi sovražnici vmaknilo. Gosposke vse store, de bi kolero odvernile; zdravniki so poslani v mesta in vasi, kjer je domačih zdravnikov premalo; zdravila se bolj potrebnim zastonj dajejo. Al vse je zastonj! Bolezen je vedno groznejši, in kakor zdravniki pravijo, ne bo pred pojenjala, de bo dež in vihar soparni zrak ohladil.

— 18. junija je prišel česki pesnik, Jovan Kolar, profesor slovanske arhæologije na Dunaju, v Prago. 19. se je pa v Meklenburg podal, de bo tam slovanske starine, kterih so zlo veliko najdlji, pregledal in popisal.

— Na Dunaju se bodo o kratkem spet škofi zbrali, de bodo šole vravnali.

— Iz Broda v Galicii se piše, de je tam le malo banknotov viditi, ampak večidel vse se le z srebrom in zlatam plačuje.

— 12. junija je prišel cesar Ferdinand z cesarico Marijo Ano zdrav v Inšpruck.

— Vsak begun, ki na švajcarskem v kantonu Thurgau-u stanuje, mora 500 gold. kavicje vložiti.

— „Pražske Now.“ pravijo, de se na Českem za gimnazije spričevanski listi v nemškem in českem jeziku tiskajo.

— Nadškof v Florencu je sebi podveržene škofove v glavno mesto poklical.

— Pretečeni teden je v Pragi 93 oseb na kolero zbolelo. S tistimi, ki so se od prejšniga tedna bolni ostali, jih je pa bilo 154. Od teh se jih je 48 ozdravilo, 44 jih je umerlo, 62 pa je še bolnih.

— Juri Palković, bivši profesor slovanskiga jezika in slovstva v Presburgu, je v svojem testamentu stolnici slovanskiga jezika v ravno tem mestu 2000 gold. s tem pogojem zapustil, de se mora le čisti slovanski jezik učiti, razun tega je svoje premoženje tudi še za druge koristne naprave obrnil.

— Govori se, de bo sedajni minister vojaštva grof Gyulai poveljstvo petiga vojaškiga oddelka prevzel, in de na njegovo mesto pride Schönhals.

— „Jugosl. Nov.“ pišejo 19. junija: 17. t. m. ob 4. popoldne se je zbralo v dvorani narodniga doma društvo obstoječe iz udov vsih narodnih družtev, namreč iz „Matica“, „Narodniga Doma“ in „kmetijskiga društva“, pod predsedništvom prečastitiga gosp. opata kanonika Matija Vukovića, kakor književniga predsednika društva ilirske Matice.

Najprvo obžaluje gospod Vuković, de te se je ni mogel odpreti, kar bi bil želim, občno spoštovan grof Janko Drasković, ker je bolan.

— Iz Tersta se v „Grazer Zeitg.“ piše, de se je tam društvo zbralo, kteriga naloga je vbogim Istrijanam iz potrebe pomagati s tem, de se bodo doneski zbirali in nesrečnim Istrijanam pošiljali. Revšina in nadloga je v Istrii neizrečena. Ne dvomimo, de bo Terst vse storil, svojim nesrečnim, sorodnim sosedom pomagati.

Žalostna novica.

Včeraj popoldne ob dveh je mnogo-spoštovani gospod profesor Kersnik, oče šolske mladosti, ko je ravno svoj god obhajal, v žalost vsih domoljubov umerl. Lahka mu zemlja!

LEPOZNANSKI LIST.

KRESNI ŽARKI

blagorodnemu visokočastitimu

Gospodu Gospodu

JANEZU K. KERSNIKU, *)

starašinu c. k. akademiškiga učelišča v Ljubljani, učniku naravoslovja i. t. d.

o njegovim

Veselim godu

o d.

hvaležnih slovenskih učencov

posvečeni 24. Rožnika 1850.

Čuden narave je gib in njene kovačnice redba,
Čuden kot čuden je sam, ki je postave ji dal.
Moč neizmerna se kaže; umno se vstvarja iz sebe;
Nikdar premembe ne vé. To kar se danes velja,
Bilo je stalno od nekde in bode ostalo v prihodnje.

Malo pervinic postane iz nič o Večniga: Bodi!
Zmes nevidna vali se po višavi naprej,
Moč notrajno razviviš spolnaje pogoje gospoda:
Stvari se bližajo v sklep, snujejo novi zarod.
Bitij neznanih do zdej nebrojno stvarjenje pomnoži.

Treba je zloznosti tudi; de v vek je obstoj zagotovljen.
Še pa nasprotnosti duh kratki po stvarnici red:
Kar si je v zlahti, podobno, se loči od vražniga tujca,
Zbera se skupej in vez terdno med sabo stori.
Zdajci prijaznost in mir ino red navdahne naravo.

Sila neskončna lastnost je umetno vstanovljenih bitij.
Kar se ne vkloni pestem, v prah bo podrobil smodnik.
Verlo namestvata voda in hlap slabosti človeške.
Jezera treba bi rok, imá bi izdati bilo.
Ona doversita delo pa z malo potroški in znojem.

Voda gromi na kolesa, tečne nam hrane namelje,
Živež, pa čimbe, blago, nosi nam barka po nji.
Vender mornarja teži le trud in vtiske in žuli.
Pride v otenje mu hlap, žene brez droga naprej:
Ino hitrejši ko sokol se ladja po morju zaziblje.

Vožnja počasna je kar po kolih od mesta do mesta.
Rabil kar jutri bi že, komej ob mescu doboš.
Kjer bi bil danes še rad, ne moreš pred tednam dospeti.
Več ti skerbeti ne bo, ako se hlapu zročiš.
Tebe in tvoje bo pred kot želja je tvoja dopeljal.

Pičlo omejena rok človeških je moč in krepotnost,
Naglo omaga nam sklen, kita in kri zastoji.
Umiš naravo — lahkama ganila bo se napota.
Koža, člen in škerpec, klin, pa vertilo in drog:
Eno pomaga gotovo, le spolni pogoje natanjko.

Zemlja pa sama ni svet, le pesik v deljavi stvarjenja.
Perva potreba je res, biti soznanjenec nje.
Marno pa skerbi potem, poznati se druge telésa,
Vstvarjene v prid in korist mnogo delivši dobrot,
Sonce in luno in zvezd brezbrojnato čedo nebesko.

Pripovedka od kovača.

(Konec.)

Lukec spet dela in kuje v kovačnici, de isk in blisk iz železa sviga.

Zopet vstane ropot in šum pred kovačnico, pa stokrat hujši kot pervikrat. Zdaj je prišel sam kralj pekla, njegovo veličanstvo „Šantovec“ po Lukca. Ko v kovačnico prišanta, zavpije: Alo, Luka! napravite se. Vas ne čakajo nebesa. Urno! pa ne bojte se. Bom vas za strežeta zvolil.

Veliko zahvalo, vaše černo veličanstvo! reče Lukec. Pa vem, de ste zlo trudni in shojeni. Vsedite se tedej na ta stol, in odpočite si! Ko še nekej majhniga doženem, pa greva.

*) Vsako leto učenci osme šole svojiga učnika, častitiga gosp. Kersnika v pesmi počaste, ker ga ljubijo. Sivi starček pa tudi vso čast in poštovanje zasluži. Že bo skorej pol stoletja, kar je v Ljubljani učnik naravoslovja, in vendar se še ni podal v pokoj. Njegovo veselje je med mladenčji, v kterih serca zlahtne nauke seje. Zato ga pa tudi spoštujejo in ljubijo kakor očeta. Pričijočo pesem, ktero je „Jovan Terdina“ zložil, so mu letos podarili, al žali Bog, gospod profesor je po kratkem zdravju spet opešal in zbolel! V sredo so ga previdili. In kakor smo zgorej oznanili, je prezgodej časno življenje z večnim premenil.

Njegovo veličanstvo se na začaran stol vse-dejo in počivajo. Stric Lukec pa vzame zopet bič in ga na njihovi herbet tak neusmiljeno poklada, de bi bili černo veličanstvo na mestu omedleli, ako bi jim ne bila duša prirašena. Ko že Lukca roka boli, še le odjenja. Pa zdajci je železo razbelil, in tak dolgo visoko osebo Šantovca pekel in žgal, dokler od veličanstva nar svetejši obljube ne dobi, de ga ne bodo nikoli več nadlegvali. Potem jih spusti in oni gredo hitrejši kot prvi škrat, če jim ravno ena noga slabo služi, v svoje temno kraljestvo.

Lukec spet dela in kuje v kovačnici, de isk in blisk iz železa sviga.

Naenkrat vstane ropot in šum pred kovačnico, de čudo, de ni razpadla. Nezmerno pošasti — vsa peklena armada se čez prag vali in v kovača reži: „Z nami, z nami! zdej je prišel osvete dan.“ Njih vodja mu pa list pokaže ter ga s temi besedami na naklo položi: To je pismo, v kterim si nam na večno pripisan.

Stricu Lukecu se lasje vzdignejo, kakor ježu bodenice. Pa bers si jo zmisli. „Kakšno je to pismo, pravi on, in pri teh besedah list vzame in v začaran meh verže. Kot blisk skočijo škrti po list. Stric Luka pa meh naglo zadergne, nabaše in pod oven položi, ki je bil pri bližnjimu mlinu. Strašno udarja grozovito kladvo na vjete. Krog in krog gromi

Zemlja, zrak in nebo so odperti človeškemu umu,
Motriti sme izvir večno-terpečih postav.
Vender je mnogo neznaniša še pod odejo skrivnosti.
Vidimo hasen in prid, nihče uzroka ne vé.
Vnukam še le ohranila modrost je Neskončnega znanje.

Vsiga živetja pogoj naj prvi je luč in svetloba.
Znaš pa postave in red? umiš začetik in konec?
Naglej od misli magneto-elektrika ti sporočava.
Kje si zapovdi še bral, ki ji zavkažejo čin?
Kdo ti razjasnil je vir in moč in hiterco tolkšno?

Vender al veš ali ne tečeje in curke prikazen,
Al si narave porod vidil, al skriven ti je:
Glasno naznani oboje ti stvarnika, vodja stvaritve,
Glasno oboje veli, dati brez konca mu čast,
Dati brez konca mu slavo, udanosti večne obljubo.

Vam pa, častiti Gospod! naj tudi se čut razodene,
Ki nam hvaležno serce vžiga in vžigal bo zmir.
Bli ste nam znanec, podpornik, tovarš, nar zvestejši prijatelj,
Bili nam brat in gospod, bili prijazni včenik.
Kar gre nar boljemu otcu — Vam gre zahvale, ljubezni.

Vi ste nas čudeža Božje, Vi ste Boga nas učili,
Čigar dobroten previd v delih ste znanili nam.
Kar je v obnebjah deljavi, kar v krogu je zemlje obširne:
Jasno nam storil je Vaš uku pridružen poskus.
Dvomba, nevednost pobegne, kjer Vaša modrost se oglasi.

Ternja dovolj je na poti, ki pelje do krajne namena,
Mnogo prepadov, pečin; mnogo napot in težav.
Vedno pa Vaša desnica nas varno je, srečno vodila;
Gládila škerbe je nam, stermi storila ravne,
Polnila jame, prepade, ternju bodečnost jemala.

Če je pa tudi kogá opeh in omaga mamila,
Vasa beseda mu nov v serce je lila pogum,
De gre krepoten naprej in s čedo marljivih popotva.
Treba je sveta komu, treba tolažbe biló
Hitro mu ona spomore, sej b'la je domača — slovenska.

Kdor ima serce, de čuti in ljubi domovja pravice,
Z nami dans reci: Gospod! glej na vpijoči tvoj ljud,
Let še veliko ohrani nar drajsiga Sina Slovenji,
De ne zapade v pogub, ako podpore zgubi,
Ter bi zavidnimu vragu v zasmeh in šalo služila.

glas vpijočih černjakov: noga! herbet! glava!
noga! herbet! glava!

Sedem dni in noči je oven škrate razbijal in bil bi jih še dalje, če bi ne bil meh počil. Zdel skočijo eden čez družiga vun in naravnost proti peklu. Vsi so se zakleli, za naprej več ne strica Lukca nadlegvati.

Lukec spet dela v kovačnici, de isk in blisk iz železa sviga.

Pa mir je imel celi čas svojiga življenja pred černjaki.

Ko umerje gre naravnost proti nebesam, ki mu po njegovih mislih niso oditi mogle. Pa zastoj terka in terka. Jezin se verne in koraka proti peklu. Pa škrti so ga že od de-lječ zagledali in ga tako pomnili, de so sklenili, po nobeni ceni ga k sebi vzeti. Zaperli so mu vrata in jih tak terdo tišali, de jim krempli na unim kraju vun pridejo. Kovač vzame tedej kladno in jih nazaj zaneta, tako de se černjaki od vrat več ganiti ne morejo. Potem pa gre zopet nazaj in tak dolgo na nebesa terka, de sveti Peter gledat pride.

Hitro verže stric Luka svoj jopič noter, pla-ne v nebesa in se nanj vsede, z besedami: Nihče mi ne more braniti, ker na svojim se-dim. Sveti Peter se spomni na muhastiga ko-vača, ki ga je z Gospodam prenočil in ga se-deti pusti.

Janez Terdina.